

УДК 338.22.01

НАПРЯМИ, ФОРМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОМИСЛОВОСТІ

Сушко М. Ю., аспірант кафедри економічної теорії, національної та прикладної економіки Класичного приватного університету

Сушко М. Ю. Напрями, форми та інструменти забезпечення антикризової державної політики у промисловості.

У статті проаналізовано основні напрями, форми антикризової державної політики у промисловості та інструменти її забезпечення, виявлено структурні зміни в формах реалізації державної антикризової політики. Основними напрямками антикризової державної політики є: стимулювання економічного розвитку; розробка заходів для розвитку промислових галузей економіки; покращення механізмів стимулювання органів державної влади; координація інфраструктурних інвестицій держави і інвестиційних стратегій бізнесу; розвиток інфраструктурної забезпеченості; створення умов для конкурентоспроможності економіки. Визначено, що антикризове управління промисловістю, як і компанією, має три основні складові – передбачення кризи, пом'якшення її наслідків і ліквідація причин кризи для зняття бар'єрів подальшого розвитку. Показані основні форми державної підтримки суб'єктів промислової галузі: у формі державних цільових програм, у вигляді фінансової допомоги галузевим промисловим комплексам, у формі дотації депресивним регіонам, у формі державних інвестицій і інвестиційних проєктів. Здійснено порівняльний аналіз інструментів антикризового управління.

Sushko M. Directions, forms and software tools anti-crisis state policy in industry.

The main directions, forms of anti-crisis state policy in the industry and its maintenance instruments have been analyzed in the article; structural changes in the forms of implementation of the state anti-crisis policy have been found. The main areas of anti-crisis state policy are the following: stimulation of economic development; development of measures for the development of the industrial sectors of the economy; improvement of the mechanisms for stimulating public authorities; coordination of state infrastructure investments and investment strategies business; development of infrastructure provision; creating conditions for economic competitiveness. It's been determined that the crisis management industry, as the company also, has three main components - the prediction of crisis mitigation and elimination of the causes of the crisis for the removal of barriers to further development. The following basic forms of state support of industrial sector have been shown: in the form of state programs, in the form of financial assistance to industry by industrial complexes, in the form of subsidies to depressed regions, in the form of public investment and investment projects. Comparative analysis of instruments of crisis management has been conducted.

Сушко М.Ю. Направления, формы и инструменты обеспечения антикризисной государственной политики в промышленности.

В статье проанализированы основные направления, формы антикризисной государственной политики в промышленности и инструменты ее обеспечения, выявлены структурные изменения в формах реализации государственной антикризисной политики. Основными направлениями антикризисной государственной политики являются: стимулирование экономического развития; разработка мероприятий для развития промышленных отраслей экономики; улучшение механизмов стимулирования органов государственной власти; координация инфраструктурных инвестиций государства и

инвестиционных стратегий бизнеса; развитие инфраструктурной обеспеченности; создание условий для конкурентоспособности экономики. Определено, что антикризисное управление промышленностью, как и компанией, имеет три основные составляющие - предсказания кризиса, смягчения его последствий и ликвидация причин кризиса для снятия барьеров дальнейшего развития. Показаны основные формы государственной поддержки субъектов промышленной отрасли: в форме государственных целевых программ, в виде финансовой помощи отраслевым промышленным комплексам, в форме дотации депрессивным регионам, в форме государственных инвестиций и инвестиционных проектов. Проведен сравнительный анализ инструментов антикризисного управления.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність теми дослідження визначається тим, що для подолання наслідків чергового витка економічної кризи, девальвацією національної валюти, необхідні нові підходи і технології управління, втілені в державній економічній політиці, засновані на сучасних досягненнях науки і узагальненні передового світового досвіду. Аналіз показує, що для виходу на траєкторію стійкого посткризового зростання в більшості країн світу на державному рівні реалізуються антикризові програми. В ході реалізації антикризових заходів в Україні спостерігається явний акцент на стабілізацію грошово-кредитної і фінансової сфер економіки, слабо реалізуються заходи, спрямовані на розвиток реального сектора економіки і його інноваційний потенціал. Системи управління, які діють на рівні суб'єктів промислового господарювання, були призначені для роботи в стабільному економічному середовищі і виявилися мало придатними для вирішення антикризових завдань в період зниження ділової активності. Тому актуальною науково-практичною задачею є розробка науково обґрунтованого комплексу антикризових управлінських заходів державної політики, адекватних специфіці прояву криз в промисловій галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій питання розробки і реалізації заходів відповідної державної політики розглянуті в працях таких зарубіжних вчених як Курінна О.В. [1], Магеррамзаде А.С. [2], Римар О.Г. [3], Ставченко С.В. [4], Черниш І. В. [5], Шпильова В.О. [6] та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми, яким присвячується стаття. Разом з тим, раніше розглянуті в них механізми антикризового управління не цілком обґрунтовують окремі аспекти антикризового управління в рамках заходів державної політики, яка реалізується в умовах сучасних кризових ситуацій, не визначений інструментарій, застосовуваний органами влади і управління в промисловій галузі.

Метою статті є аналіз та виявлення пріоритетних напрямів, форм та інструментів реалізації державної політики у промислової галузі та розробка науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегії і тактики державної політики антикризового управління у промисловій галузі.

Виклад основного матеріалу. У сучасній літературі багато уваги приділяється питанням управління в умовах глобальної економічної кризи: розкриваються її причини, вплив на українську економіку, в тому числі, на підприємства, ринок праці, способи її подолання.

Поняття державного антикризового управління в науковій літературі в період зростання економіки вживалося в основному щодо надання фінансової допомоги неспроможним підприємствам [2]. Є значна наявність відпрацьованих механізмів і органів управління, методик даного виду управлінської діяльності. У структурі антикризового управління для суб'єкта промислової галузі загальними є необхідність врахування таких ресурсів, як кадри, організаційна структура, стратегічний менеджмент, маркетинг. Специфіка антикризового управління економікою суб'єкта промислової галузі полягає не тільки у фінансовій стабілізації, що є загальною вимогою і стосується саме організації, але також і в соціальній його ролі.

В даний час центр уваги у вирішенні стратегічних завдань розвитку промисловості перенесений на суб'єкти, тому виникає необхідність у створенні ефективної системи стратегічного планування соціально-економічного розвитку, здатної об'єднати зусилля органів влади, керівників підприємств і суспільства у вирішенні проблем реформування в суб'єктах [3].

Посилення залежності діяльності об'єктів планування від впливу зовнішнього середовища вимагає впровадження, по суті, нового механізму побудови їх планової діяльності, що дозволяє за допомогою системи економічних показників поєднувати державне регулювання з ринковими принципами господарювання. Результативність даного механізму повинна визначатися адекватною системою стратегічного, в тому числі індикативного, планування, що враховує якість, складність і високу динаміку процесів, що відбуваються як усередині соціально-економічної системи, так і в зовнішньому її оточенні. Не дивлячись на те, що система стратегічного планування є одним з найбільш важливих елементів системи промислового управління, в даний час є ряд недоліків, які свідчать про слабку розробленість і недостатню ефективність застосування даної системи на практиці.

Нерідко кожен суб'єкт господарювання самостійно справляється зі сформованою кризою, і найчастіше це відбувається без докладного аналізу та обліку всіх факторів, що забезпечують подальший розвиток. Тільки комплексний підхід буде сприяти вирішенню проблеми. В даний час саме державне антикризове регулювання стає особливо актуальним, так як воно служить базою для створення і прийняття антикризових програм, на підставі яких призначається система заходів щодо виведення суб'єкта з кризової ситуації. Напрями державної антикризової політики та її основний курс представлений на рис.1.

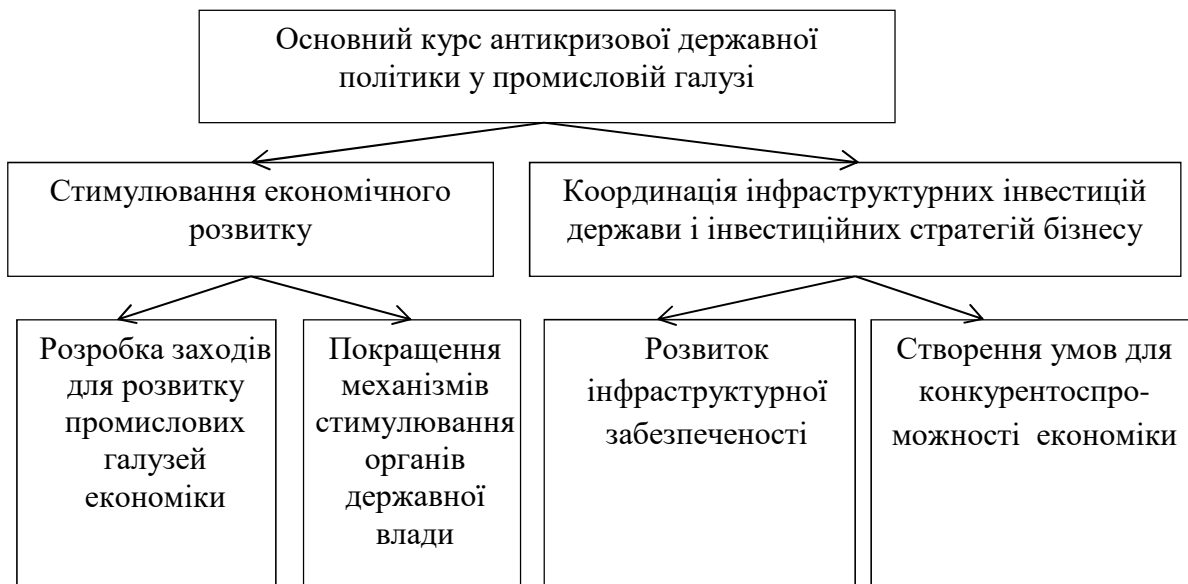

Рисунок 1 – Напрями антикризової державної політики у промисловій галузі

Примітка: розроблено автором

Антикризове управління промисловістю, як і компанією, має три основні складові – передбачення кризи, пом'якшення її наслідків і ліквідація причин кризи для зняття бар'єрів подальшого розвитку [1].

Передбачення кризових явищ на регіональному рівні практично не провадиться. Наприклад, диверсифікація структури економіки заздалегідь не відбувається, так як висока концентрація суб'єктів на певному виді діяльності в одному секторі економіки дає найбільше зростання валового національного продукту.

Також актуальною є підтримка бюджетних інвестиційних проектів. Наприклад, будівництво на території суб'єкта промислових підприємств, які забезпечують зростання

зайнятості, реструктуризація потенціалу території. На рис. 2 представлені основні форми здійснення державної підтримки промисловості.

Рисунок 2 – Форми державної підтримки суб'єктів промислової галузі
Примітка: побудовано автором на основі [2]

Державне регулювання промислового розвитку здійснюється шляхом:

1) скорочення відмінностей між господарюючими суб'єктами однієї галузі промисловості в рівні їх економічного розвитку, що необхідно для розв'язання кризових ситуацій, запобіганню проблем, пов'язаних із соціальною і політичною нестабільністю;

2) стимулювання економічного розвитку галузей, де є високий потенціал зростання, що направлено на підтягування рівня економічного розвитку «середніх підприємств» [4].

Такий механізм розрахований на найближчі 5-10 років, тому що основним завданням державного регулювання економіки буде досягнення економічного зростання в країні в цілому, і в промисловості зокрема.

Роль держави в подоланні наслідків економічних криз істотно зростає, причому набір інструментів для здійснення державної антикризової політики постійно розширюється і ускладнюється. В умовах нинішньої економічної кризи відбувається диверсифікація інструментів антикризового державного регулювання (таблиця 1).

Таблиця 1 - Порівняльний аналіз інструментів антикризового управління в 2008-2009 рр. і 2014-2015 рр.

Показник для аналізу	2008-2009рр.	2014-2015рр.
Основні інструменти	В основі – кредитно-грошова політика. Скорочення витрат. Використання переважно методів монетарної політики.	В основі – податково-бюджетна політика. Скорочення неефективних бюджетних витрат. Скорочення кредитних ставок для бізнесу. Стимулювання внутрішнього споживчого попиту. Посилення наглядових функцій в грошово-кредитній сфері.
Пріоритети	Банківська система. Системоутворюючі підприємства.	Банківська система. Великі інфраструктурні проекти. Підтримка безробітних і ринку праці. Оборонна промисловість

Примітка: побудовано автором на основі [2; 5]

Так, в банківській сфері розширюється спектр інструментів монетарної політики, здійснюється відхід від абсолютизації регулювання, переважно ставки відсотка. У реальному секторі економіки, крім традиційного впливу на сукупний попит шляхом розширення державного попиту, тепер використовується вплив на споживчий попит, як головний стимулятор виходу з кризи в короткостроковому періоді. В даний час традиційні механізми підтримки суб'єктів промислової галузі не в повній мірі відповідають сформованим потребам в державі. Тому найбільш прийнятним представляється надання допомоги промисловим суб'єктам господарювання в режимі за фактичної ситуації з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Інструменти державної антикризової політики діють по різному на кожній фазі впливу кризи. У таблиці 2 представлена диференціація підходів до інструментів державної антикризової політики на різних стадіях економічного циклу.

Таблиця 2 – Диференціація підходів до інструментів державної антикризової політики на різних стадіях економічного циклу

Фази циклу	Інструменти державної політики
Рецесія	Актуалізується швидкість осмислення кризової ситуації (критерій: наявність протягом 3-х кварталів поспіль негативних темпів зростання національної економіки і її реального сектора) і прийняття рішень про шляхи подолання кризової ситуації
Депресія і криза	Масштабне державне втручання, застосування державних інструментів грошово-кредитного та бюджетно-податкового регулювання з метою швидкого подолання кризових явищ в економічній та соціальній сферах
Пошавлення і підйом	Повернення ринку націоналізованих і перейшли державі в інших формах в період кризи ринкових активів в формі приватизації і т.д., з метою пошуку більш ефективного власника

Примітка: побудовано автором на основі [2; 6]

Якщо до кризи найважливішим фінансовим інструментом держави для підтримки промисловості були дотації на вирівнювання бюджетної забезпеченості, то в умовах кризи – дотації на підтримку збалансованості місцевих бюджетів.

Однією з найважливіших завдань державної антикризової політики є вироблення чітких критеріїв віднесення промислових підприємств до числа проблемних [6]. На основі досліджень [4-6] доцільно запропонувати використовувати в якості основних критеріїв в кризової ситуації наступні:

- падіння об'ємів виробництва в галузях спеціалізації промисловості більш ніж на 50-60%;
- зміни демографічної ситуації, що призводять до депопуляції населення;
- зростання безробіття, що перевищує 15% від чисельності економіки активного населення;
- неефективне використання коштів бюджету;
- підвищення рівня інфляції в порівнянні з іншими галузями промисловості;
- сильний бюджетний дефіцит;
- високе боргове навантаження і низька бюджетна забезпеченість;
- висока і постійно зростаюча ступінь залежності промислового комплексу (більш ніж на 50%) від міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків;
- низька забезпеченість фінансовими ресурсами, що ускладнює відносини (трансферти перевищують 50% фінансових коштів галузі);
- низька забезпеченість об'єктами інфраструктури, що обмежує можливість подальшого розвитку;

- зниження середнього рівня заробітної плати і рівня доходів населення нижче прожиткового мінімуму.

Розробка інструментарію антикризового управління вимагає чіткого визначення факторів, що обумовлюють кризовість галузі. Це в подальшому дозволить органам влади правильно діагностувати кризові чинники і реалізовувати ефективні антикризові програми [5].

Як складова економічної політики антикризова промислова політика держави має забезпечити всеохоплюючу модернізацію української промисловості:

- 1) виведення застарілих потужностей та впровадження у виробництво нових технологій;
- 2) зниження енергоємності ключових секторів, створення нових виробництв з метою поглибленої переробки та виготовлення кінцевої промислової продукції високої якості, у т. ч. на засадах підтримки «точок зростання» і розвитку міжгалузевого співробітництва;
- 3) запровадження на промислових підприємствах європейських стандартів виробництва

Мета такої політики – максимальна реалізація науково-технологічного, виробничого та інноваційного потенціалу галузей промислового комплексу для перетворення його на конкуренту перевагу на світовому ринку та утвердження високотехнологічного статусу України, забезпечення на цій основі економічного зростання та високої якості життя громадян.

Сукупність процесів розробки і реалізації державної антикризової програми не означає негайний вихід з кризи, на це потрібен час. Це говорить лише про те, що в майбутньому, при ефективній реалізації програми, промислова галузь подолає кризу, і надалі, перетворившись з депресивного реципієнта, вийде на прогресивний шлях розвитку. Також потрібно враховувати структуру економічного потенціалу суб'єкта і розглядати всі можливі антикризові альтернативи для подальшого вибору найперспективнішої і оптимальної для поточної ситуації. Фаза розробки плану державної антикризової промислової програми повинна обов'язково враховувати безліч різноманітних стратегій і методів вирішення першочергових оперативних проблем, і подальші елементи тактичного планування. До даних елементів відносяться: цілі державної антикризової програми, фактори кризової ситуації, правило вибору антикризових заходів, бажано на основі виявлення економічних пріоритетних напрямків розвитку, облік недоліків в раніше реалізованих антикризових програмах, соціальні заходи, що проводяться для промислової галузі. Результат у вигляді антикризових підходів і додаткової інформації про кризову ситуацію в промисловості буде отримано на основі синтезу за певними правилами «комбінації» перерахованих елементів. При цьому антикризові підходи будуть неоднорідні як за масштабом змін, так і за ефективністю. При цьому вихід промисловості з кризового стану повинен здійснюватися в трьох напрямках: рішення оперативних завдань, подолання кризових проблем і подальшого стратегічного планування.

Антикризову стратегію потрібно розробляти для всіх варіантів і умов управління промисловості і його ефективної соціально-економічної стратегії розвитку (оперативної, тактичної та стратегічної), як для критеріїв стійкості, так і умов збалансованості та стабілізації кризових явищ.

До стратегічних шляхів слід віднести різні варіанти антикризової стратегії промисловості (виявлення ключових точок економічного і похідного потенціалу).

До тактичних шляхів віднесемо варіанти реалізації функціональних антикризових стратегій, антикризових програм і проектів (антикризові програми і проекти безпосереднім чином забезпечують реалізацію виявлених точок зростання).

До оперативних антикризових шляхів слід віднести антикризові заходи першочергової важливості і конкретні заходи розвитку соціально-економічної складової. Здійснювати антикризові шляхи розвитку треба використовуючи ієрархію, засновану на

тому, що вони всі взаємопов'язані і послідовно з'єднані фазами розробки державної антикризової регіональної програми.

З рис. 3 достатньо ясно видно елементи державної антикризової програми і їх циклічний характер. Підсумком формування державної антикризової програми буде заключний вибір першорядних антикризових заходів, пов'язаних з розвитком ключових точок соціально-економічного розвитку, які забезпечать вихід області з кризового стану і перехід його на стабільну траєкторію підйому економіки.

Рисунок 3 – Елементи, що визначають замкнутий цикл процесу розробки державної антикризової програми

Примітка: побудовано автором на основі [1; 3; 4]

Державна антикризова програма за своїм змістом являє сукупність процесів управління (планування, організація, реалізація, контроль, аналіз, коригування), які дають можливість державним і місцевим органам влади встановлювати цілі, механізми, завдання та шляхи їх досягнення. При цьому, в зв'язку з постійною циклічністю процесу, утворюється петля прямого і зворотного зв'язку. З огляду на галузеву специфіку, пов'язану із структурою економічного потенціалу кожного регіону (області), а також іншими факторами кризового стану, неможливо виробити універсальну методіку розробки державної антикризової програми, що включає конкретні заходи. Це обумовлено унікальністю кожної кризової ситуації і широким розмаїттям інструментів, що застосовуються в процесі антикризового управління. Однак, фази розробки державної антикризової програми, щодо визначення, як з точки зору методів їх реалізації (наприклад, необхідність вибору точок зростання, обумовлених економічним потенціалом), так і з точки зору їх логічної послідовності, мають спільні риси.

Вибір конкретних заходів для кожної галузі промисловості і технологія їх реалізації обумовлена регіональною диференціацією [4]. При цьому існують універсальні методи, застосування яких доцільно на кожній фазі створення державної антикризової програми і практично в кожній області, а, також, суб'єктний склад учасників процесу і їх ролі. Як наслідок, методика розробки державної антикризової програми є сукупністю методів і послідовністю етапів її розробки.

Методика створення державної антикризової програми формується на основі встановлення причин настання кризи, і на їх базі необхідно сформулювати діапазон напрямків для розробки неординарних альтернативних ходів, забезпечення процесу аналізу, оцінки та підсумкового вибору ключових елементів державної антикризової програми, а слідом за цим впроваджується реалізація проекту на певних рівнях управління.

Антикризова політика, будучи вбудованим стабілізатором розвитку, обмежує безліч допустимих загальних стратегій державного регулювання на основі оптимізації рівня ризиків. З іншого боку, загальна стратегія державного регулювання економіки і різні її складові впливають на розробку і методи реалізації функціональної антикризової стратегії. На фазі поживлення антикризова стратегія орієнтована на аналітичні завдання, прогнози змін, превентивні заходи; на фазі підйому – на забезпечення керованого зростання; в фазі спаду – на утримання макроекономічних показників в допустимих межах і на підготовку економічної системи до якісної трансформації; в фазі трансформації – на планове оновлення інститутів, зниження ризику «сповзання» в кризу; на фазі кризи – на реалізацію системи відроджуючих заходів, зниження соціальних витрат. Фінансове оздоровлення визначено як результуюча частина антикризової діяльності на всіх фазах циклу, оздоровлення всіх сфер життєдіяльності системи.

Виходить що, методи розробки державних антикризових державних програм для промислової галузі на основі використання економічного потенціалу повинні бути засновані на системному підході, основними аспектами якого є:

- 1) координаційно-розпорядча система управління та реалізації програм на регіональних рівні, які в свою чергу є підсистемами подібної системи державного рівня;
- 2) підсистема контролю та аналізу, що вносить коректування в державну антикризову програму;
- 3) сукупність елементів забезпечення природно-ресурсної та фінансової бази промисловості, людський потенціал;
- 4) керована підсистема елементів реалізації та виконання державної антикризової програми, підсумкове забезпечення ресурсами, призначення виконавців, внесення коригувань, проведення подальшої діагностики.

Рішення проблеми державної антикризової програми в науковому обґрунтуванні вимагає застосування не тільки системного, а й комплексного, процесного та інших підходів.

При цьому об'єкт управління розглядається як єдине ціле і в рамках цього єдиного цілого системного, комплексного, одночасно оцінюється ступінь впливу всіх можливих факторів на об'єкт управління.

У створенні державних антикризових програм значним пунктом постає виділення і пояснення так званих потенційних точок економічного зростання, а саме таких варіантів діяльності, як інвестиційні проекти і програми, які дають можливість вплинути на розвиток і подальший підйом численних промислових виробництв в менш пріоритетних сферах, забезпечуючи формування позитивного ефекту соціально-економічного міжгалузевої взаємодії.

Висновки. В якості уроків формування та реалізації антикризових заходів в Україні, які представляються значимими для формування посткризової економічної політики, можна відзначити наступне:

1. Вітчизняна антикризова політика відрізнялася множинністю реалізованих заходів: деякі заходи були спрямовані в основному на пом'якшення наслідків кризи, забезпечення соціальної стабільності, окремі заходи – на стимулювання інвестиційної активності. З одного боку, є передумови для розвитку заходів, які були пов'язані із стимулюванням розвитку компаній, їх технологічної модернізації, а з іншого боку, – підстави для поступового припинення ряду заходів, спрямованих на підтримку компаній з низькою конкурентоспроможністю.

2. Прагнення допомогти окремим великим промисловим підприємствам не тільки адресними, «точковими» заходами, а й заходами ширшої спрямованості в цілому підвищує неоднозначність впливу антикризової політики на економіку, особливо на сектора зі «змішаним укладом», для яких характерна наявність старих і нових компаній, істотний розкид компаній по ефективності, принципово розрізняються рівень залежності від імпортних комплектуючих і зарубіжних технологій.

3. Відносно стимулюючих заходів можна помітити, що деякі з них виявилися більшою мірою спрямовані на підтримку існуючого, традиційного попиту і в меншій - на перспективні технологічні зрушення. У цьому напрямі є важливим вести пошук більш тонких інструментів підтримки технологічної модернізації, які відповідають завданням підтримки не тільки поточного рівня, але і формується новий попит на інновації, «настроюються» на підтримку інвестиційної активності нових «гравців».

4. Неформальні обмеження (тиск влади) в прийнятті окремих рішень в компаніях були обумовлені загрозою можливої соціальної дестабілізації. Підхід «допомога компаніям в обмін на обмеження в прийнятті окремих рішень» був, ймовірно, раціональний і виправданий в період гострої фази кризи, але в перспективі малоефективний. Відмовитися від цього принципу не просто, так як він привабливий для представників багатьох сторін в силу неясності взаємних зобов'язань і можливості «розмивання» відповідальності за досягнуті результати.

Список використаних джерел:

1. Курінна О. В. Напрями реалізації антикризової політики держави в процесі подолання фінансової кризи [Електронний ресурс] / О. В. Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. - 2011. - Вип. 9. - С. 164-171.
2. Магеррамадзе А. С. Аналіз здійснення антикризової політики в Україні / А. С. Магеррамадзе // Наукові праці МАУП. - 2013. - Вип. 1. - С. 162-167.
3. Римар О. Г. Регуляторна політика держави як інструмент реалізації антикризової програми управління економікою / О. Г. Римар // Наукові записки [Української академії друкарства]. - 2011. - № 2. - С. 36-41
4. Ставченко С. В. Антикризове управління як політико-управлінський цикл / С. В. Ставченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. - 2012. - Т. 20, вип. 22(3). - С. 51-56.
5. Черниш І. В. Управління та регулювання як базові функції антикризової державної політики / І. В. Черниш // Збірник наукових праць [Буковинського університету]. Економічні науки. - 2014. - Вип. 10. - С. 34-44
6. Шпильова В. О. Економічна політика держави щодо забезпечення антикризового фінансового менеджменту / В. О. Шпильова // Інтелект ХХІ. - 2014. - № 1. - С. 76-81.

Ключові слова: криза, державна політика, антикризове управління, промисловість.

Ключевые слова: кризис, государственная политика, антикризисное управление, промышленность.

Keywords: crisis, public policy, crisis management, industry.